

Vzdělávací obor: **Tělesná výchova**
Očekávaný výsledek učení: CZB-TEV-002-ZV5-009

Při pohybových činnostech jedná v duchu fair play, respektuje pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních.

Popis úrovně Splněno

- Jedná v duchu fair play.
- Respektuje pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních.
- Zhodnotí své jednání i jednání dalších účastníků při utkání, soutěži, společné činnosti.

Barevná vybíjená

Autor materiálu: PhDr. Jakub Forýtek

Anotace

Žáci při hře vybíjená **jednají v duchu fair play a respektují pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních**, a to i v kontextu **míčů s různými funkcemi**. Jsou schopni **zhodnotit své jednání i jednání dalších účastníků** během hry a aktivně přispívat k pozitivní a inkluzivní atmosféře. Tato aktivita ukazuje, jak je důležité zapojení všech žáků a fair play, aby hra dávala smysl.

Reflexi aktivity (hodnoticí listy a rozbor) je možné realizovat poté ve třídě v rámci komunitních kruhů v souvislosti s osobnostní a sociální výchovou.

Zadání pro žáky

Dnes si zahrajeme speciální hru – Vybíjenou s kouzelnými míči! Každý míč, který dnes uvidíte, má jinou barvu, a s tou barvou přichází i jiná superschopnost (nebo jiný úkol). Nezapomeňte, že i s kouzelnými míči musíme hrát férově a ohleduplně ke všem. Každý má právo na radost ze hry! Navíc, každý z vás bude „pozorovatelem fair play“ a po hře zhodnotí své chování i chování ostatních. Umět si zhodnotit vlastní hru je klíč k tomu, jak se zlepšit ve sportu i v životě!

1. Pravidla fair play a barevné vybíjené (úvod):

- Rychle si zopakujeme **základní pravidla vybíjené s měkkými míči**: (všichni proti všem – všichni se všemi, kdo je vybitý, jak se chytá, kdy je míč v autu, jak se osvobozuje, žádné míření na hlavu, úměrné házení míčem zblízka).
- **Funkce míčů**:
 - **● Červený míč (Trest)**: Když jsi vybitý červeným míčem, musíš udělat **5 dřepů**, než se můžeš jít osvobodit/vrátit do hry.
 - **● Žlutý míč (Znevýhodnění)**: Když jsi vybitý žlutým míčem, musíš dělat **skoky po jedné noze** (po pár vteřinách můžeš vystřídat nohu). Dokud tě nikdo nezachrání zeleným míčem, máš tuto **nevýhodu, ale hraješ dál**.

- **Modrý míč (Zmrazení):** Když jsi vybitý modrým míčem, „zamrzneš“! Stojíš, zvedneš ruce nad hlavu a čekáš na záchranu od spoluhráče (zeleným míčem). Dokud tě nikdo nezachrání, jsi mimo hru.
- **Zelený míč (Záchrana):** Tento míč je speciální! Když od někoho **dostaneš** zelený míč, jsi okamžitě **zachráněn** ze zamrznutí, znevýhodnění nebo z úkolu (přestaneš dělat dřepy/skoky). Za záchranu zeleným míčem musíš **poděkovat**. Poté musíš **zachránit ty dalšího hráče tím, že mu zelený míč daruješ**.
- Vysvětlíme si, co v naší hře znamená **fair play a respekt**:
 - **Čestné chování:** Když jsi vybitý, přiznej se hned a poctivě splň úkol míče.
 - **Respekt k dovednostem a zájmům:** Nikdo se nikomu nesměje, když se mu něco nepovede (např. splete úkol, je vybitý). **Dej prostor každému**, kdo chce zkusit vybějet nebo chytat.
 - **Podpora a pozitivní vztahy:** Povzbud' toho, kdo je vybitý nebo udělal chybu. **Zapoj všechny** do hry (např. házej míč i těm, kteří méně vybíjejí, nebo použij zelený míč pro záchranu).
 - **Hrajeme pro radost:** Bavíme se a užíváme si hru, nehlédě na to, kdo vyhraje. (Nic se neměří a nepočítá.)
- Každý dostane „**Hodnoticí list fair play**“. Použije ho k pozorování sebe i ostatních během hry.
- 2. **Hra s Barevnými kouzelnými kíči (hlavní aktivita):**
 - Odehrajeme **několik kol vybíjené s měkkými barevnými míči**.
 - **Během hry:**
 - **Hrajte s plným nasazením** a dodržujte všechna pravidla i funkce míčů.
 - **Aktivně praktikujte fair play:** Přiznávejte se, když jste vybití, a poctivě plňte úkoly. Respektujte ostatní a povzbuzujte. Hra má smysl, jen když se všichni snažíme zapojit.
 - **Bud'te pozorovatelem:** Mějte na paměti svůj "Hodnoticí list fair play." Všimněte si svého chování a chování ostatních hráčů. (Například: „Hned jsem zvedl ruce, když mě soupeř vybil modrým míčem, a zůstal jsem stát zmrazený, i když si toho nikdo nevšiml.“)
- 3. **Hodnotím a učím se! (reflexe):**
 - Na konci hodiny vyplníte svůj „**Hodnoticí list fair play**“.
 - **Zhodnoťte své vlastní jednání:**
 - Kdy jsem jednal v duchu fair play dnes (včetně plnění úkolů míčů)?
 - Kdy jsem ukázal respekt k dovednostem a zájmům ostatních?
 - Co jsem udělal pro podporu spoluhráčů? Použil jsem zelený míč ve chvíli, kdy někdo již dlouho stál zmrazený?
 - Bylo něco, co jsem dnes mohl/ udělat lépe z hlediska fair play / respektu?
 - **Zhodnoťte jednání ostatních účastníků:**
 - Viděl jsem dnes skvělý příklad fair play od někoho jiného (spoluhráče/soupeře)? Kdo a co udělal (včetně plnění úkolů / použití zeleného míče)?

- Viděl jsem, jak někdo podporoval druhého nebo ukazoval respekt k dovednostem? Kdo a co udělal?
- Děkovali jsme si za záchranu zeleným míčem?
- **Podělte se o své nejzajímavější postřehy** s třídou v komunitním kruhu.

Hodnoticí list fair play

Jméno: _____

Datum: _____

1. Jak jsem si vedl/a JÁ v dnešní hře?

Můj pocit z mého chování:	Popiš krátce, co jsi dělal/a:
😊 SUPER! Fér a ohleduplný/ohleduplná!	Snažil/a jsem se hrát čestně, přiznával/a jsem se k vybití, poctivě jsem plnil/a úkoly míčů.
👍 Dobrý! Snažil/a jsem se.	Většinu času jsem hrál/a fér, ale občas jsem na něco zapomněl/a.
😞 Zlepšit! Musím na tom makat.	Někdy jsem se zapomněl/a přiznat nebo jsem úkol míče udělal/a jen tak tak.

2. Jak jsem respektoval/a a podporoval/a ostatní?

Moje chování k ostatním:	Popiš krátce, co jsi dělal/a:
😊 SUPER! Byl/a jsem super kámoš!	Nikomu jsem se nesmál/a, i když udělal/a chybu. Povzbudil/a jsem toho, kdo byl vybitý. Snažil/a jsem se zapojit všechny.
👍 Dobrý! Většinou to šlo.	Občas jsem povzbudil/a. Nesmál/a jsem se, ale někdy jsem si nevšiml/a, když někdo potřeboval podpořit.
😞 Zlepšit! Více se všímat.	Někdy jsem se soustředil/a jen na sebe. Měl/a jsem víc povzbuzovat.

3. Použil/a jsem Zelený míč moudře? (pokud jsi chytil/a Zelený míč)

- Ano/Ne
- **Popiš, jak:**

4. Viděl/a jsem dnes skvělý příklad fair play u někoho JINÉHO? (Napiš, kdo a co udělal/a)

5. Co se mi dnes na hře nejvíc líbilo/nelíbilo?

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK osobnostní a sociální Budování a udržování zdravých vztahů KOS-VZT-000-ZV5-001	<i>Rozvíjí vztahy s ostatními.</i>	- vedu rozhovory rozvíjející pozitivní atmosféru ve třídě - hrají se žáky hry se zaměřením na třídní kolektiv (citlivost k druhým, zájem o spolužáky) - podporuji ocenění přínosu jednotlivce do společné aktivity - cíleně reaguji na rizikové chování žáků - pravidelně se žáky hovořím o očekávaném chování při výuce a věnuji se praktickému nácviku vhodného chování se žáky, oceňuji a upevňuji chování podporující rozvoj - podporuji sdělování emocí, pocitů, názorů (např. komunitní kruh)
KK k podnikavosti a pracovní Spolupráce a týmová práce KPP-TYM-000-ZV5-001	<i>Podílí se na spolupráci ve skupině.</i>	- zadávám pravidelně náměty projektové výuky nebo jiný úkol, kde budou žáci pracovat v párech, skupinově, v týmu - vytvářím různorodé pracovní skupiny, aby se žáci učili spolupracovat s jinými lidmi, pomáhám žákům nastavit role, nabízím možnost výběru rolí - posiluji pocit individuální a kolektivní zodpovědnosti tím, že zadávám skupině dílčí úkoly - sleduji, aby každý dostal příležitost přispívat do týmové spolupráce podle svých možností

Metodický komentář pro učitele

- **Příprava:** Zajištění **měkkých míčů různých barev** (1–3 červené, 1–3 žluté, 1–3 modré, 1–2 zelené). Hřiště na vybíjenou. **Připravte si „Hodnoticí listy fair play“** pro každého žáka.
- **Vysvětlení funkcí míčů:** Hned v úvodu **jasně a názorně vysvětlíte funkci každé barvy míče** a ukázky úkolů (5 dřepů, skoky po jedné noze, **zmrazení**). Zdůrazněte speciální roli **záchranného zeleného míče** a jeho význam pro podporu hry a osvobození „zmrazených“ hráčů.
- **Definování očekávání fair play:** V kontextu nových pravidel zdůrazněte, že **fair play se projevuje i v poctivém plnění úkolů míčů** a v moudrém využití záchranného míče (např. osvobodit nejpotřebnějšího).
- **Vysvětlení Hodnoticího listu:** Důkladně projděte s žáky každou část listu. Ujistěte se, že rozumí každé otázce a vědí, jak vyplňovat. **Vizuální prvky (smajlíky) jim pomohou se snazší orientací.**
- **„Pozorovatel fair play“ (interní role):** Žáci nejsou jen hráči; jsou také pozorovatelé. Připomeňte jim, aby se během hry snažili všimnout si svého i cizího chování, včetně plnění úkolů a strategií s míči.
- **Role učitele během hry:**
 - **Dohled a mentor:** Vaše primární role je stálý dohled nad bezpečností a plynulostí hry. **Pozorujte plnění úkolů u vybitých hráčů, včetně správného „zmrazení“ a osvobození.**

- **Podpora sebehodnocení:** Když se naskytne příležitost (např. vybitý se přizná a jde dělat dřepy; někdo chytí zelený míč a jde osvobodit kamaráda, někdo osvobodí „zmrazeného“ hráče), můžete krátce zastavit hru a položit otázku: „Byla tohle ukázka fair play? Co se stalo?“ Tím žáky navedete k tomu, aby si všímali.
- **Záznam příkladů:** Učitel si může sám nenápadně zaznamenávat příklady dobrého i méně žádoucího chování, včetně interakcí s funkcemi míčů, pro závěrečnou reflexi.
- **Vyplňování listu:** Vyhradte dostatek času (např. 5–7 minut) na konci hodiny nebo poté ve třídě na klidné a promyšlené vyplnění Hodnoticích listů.
- **Závěrečná reflexe:** Toto je nejdůležitější část pro dosažení výstupu.
 - Kladte otevřené otázky: Co bylo nejtěžší na tom, plnit úkoly míčů? Jak vám pomohl zelený míč? Kdy jste ho použili nejlépe? Jaké je to být 'zmrazený' a čekat na záchranu? Pomohl ti někdo? Jak se cítíte, když si uvědomíte, že jste jednali fair play, i když to znamenalo pro vás úkol? Proč je důležité pro každého umět zhodnotit své vlastní chování na hřišti i s novými pravidly míčů?
 - **Použijte anonymní příklady** z Hodnoticích listů (pokud je učitel vybere) nebo obecné příklady, které jste sami viděli, k podpoře diskuse.
 - **Zdůrazněte, že schopnost zhodnotit sám sebe je známkou zralosti a vede k osobnímu růstu.**

Popis ověřování

Ověřování probíhá především **pozorováním učitele** během celé hodiny a **hodnocením „Hodnoticích listů fair play“ a závěrečné reflexe.**

1. Pozorování během hry:

- **Aktivní snaha o fair play a respekt:** Je patrná snaha o dodržování principů fair play a respektu během hry, **včetně poctivého plnění úkolů míčů (dřepy, skoky) a smysluplného/strategického využití zeleného míče?**
- **Reakce na „zmrazení“:** Jak hráči reagují na to, když jsou zasaženi modrým míčem? Postaví se správně a čekají? Snaží se je spoluhráči osvobodit?
- **Všímavost:** Sledují žáci aktivně chování své i ostatních?

2. Analýza „Hodnoticích listů fair play“:

- **Pochopení zadání:** Vyplnili žáci list správně a srozumitelně?
- **Upřímnost a hloubka sebereflexe:** Snažil se žák upřímně zhodnotit své jednání, včetně případných nedostatků souvisejících s funkcemi míčů (např. zapomněl jsem dělat dřepy, byl jsem zmrazený a nikdo si mě nevšiml)?
- **Identifikace konkrétních příkladů:** Dokázal žák uvést konkrétní příklady svého chování i chování ostatních, **včetně interakcí s různými míči a rolí „zmrazených“ hráčů?**
- **Schopnost navrhnout zlepšení:** Dokázal žák pojmenovat, co by mohl příště udělat lépe?
- **Rozpoznání chování ostatních:** Dokázal žák identifikovat a popsat příklady fair play / podpory u ostatních?

3. Hodnocení během závěrečné reflexe:

- **Schopnost verbální reflexe:** Jsou žáci schopni jasně popsat své pocity a postřehy z hodnocení, **včetně vlivu funkcí míčů na hru a chování?**
- **Pochopení významu hodnocení:** Chápou žáci, proč je důležité umět zhodnotit své vlastní jednání a jednání druhých?
- **Propojování:** Dokážou propojit principy fair play a respektu s osobním růstem a vlivem na společnou činnost?

Učitel by měl hodnotit především **kvalitu sebereflexe a schopnost objektivního hodnocení vlastního i cizího jednání v komplexním herním prostředí s různými funkcemi míčů a efektem „zmrazení“**, stejně jako **projevenou míru porozumění a naplňování principů fair play a respektu**.

Klíčové je pracovat s **průběžnou zpětnou vazbou** (formativní) a vlastním uvědoměním žáků tak, aby při příští situaci (nebo příští hře) své jednání upravili dle fair play a respektu k ostatním.